

LUX IN TENEBRIS

Stojíme na prahu duchovnej obnovy, prvých plavieb lode, ktorá kedysi plávala. Komunistickej ére rozleptala všetky nikomu neškodiacie formy komunikácie, loď sa následnou studenou vojnou pomaly potápala pod farchou nezmyselného nákladu. S opravou lode sa začalo aj v strednej Európe, aby vyplávala s cieľom spájať ostrovy rôznych ľudských osudov. Jednou z jej pozoruhodných prvých ciest bol projekt Dialóg v tme, dialóg medzi vidiacimi deťmi a deťmi s poškodením zraku v medzinárodnom dome umenia pre deti – v Bibiane. O priblížení tejto akcie čitateľom Tvorby T som požiadal dramaturgičku Bibiany, Sašu Fischerovú.

– Ako a kde vznikla myšlienka uskutočnenia tejto plavby medzi vidiacimi deťmi a deťmi s poškodením zraku?

– Podnetom pre uskutočnenie tohto projektu bola rovnomenná výstava v Naturhistorische Museum vo Viedni. Na túto výstavu nás upozornil Rakúsko-slovenský kultúrny inštitút vo Viedni a oslovil nás k spolupráci, ktorá by spájala navzájom zdravé deti a deti s poškodením zraku z Viedne a Bratislavy. Spoločne s Úniou nevidiacich a slabozrakých na Slovensku sme pripravili projekt, ktorý bol hľadáním komunikácie medzi týmito deťmi.

– Priblížte nám samotný projekt, ktorý sa uskutočnil v Bibiane.

– Výstava Dialóg v tme vo Viedni bola určená vidiacim. Mala vzbudiť empatiu, spoluúčasť a pochopenie. Projektom sme preto oslovovali predovšetkým vidiace deti, aby si uvedomili, že medzi nami žijú ľudia, ktorí síce nevidia, ale sú to ľudia túžiaci vstupovať do dialógu so svetom a ľuďmi. Keďže Bibiana je inštitúcia, ktorá približuje deťom svet prostredníctvom umenia a ich vlastnej tvorivosti, prebiehal tento dialóg práve na tejto línii. Dramaturgia Bibiany pripravila pre deti rôznych vekových skupín tvorivé výtvarné dielne. V zatemnenom ateliéri mali možnosť preniesť sa na chvíľu do sveta, ktorý odhaľovali bez zraku. Pokúšali sa orientovať v tmavom priestore, poznávať hmatom seba, okolie i materiál (mušle, pierka, kamienky, mach, kôru . . .), z ktorého na základe tejto skúsenosti vytvárali haptické reliéfné obrázky – pozdravy pre nevidiace deti.

– Bola to jediná forma dialógu, ktorú ste pripravili?

– Okrem detí, ktoré mali možnosť prísť do Bibiany na výtvarné dielne, sme chceli dať šancu aj ostatným. Čez masmédiá sme vyzvali deti, aby sa pokúšali zamyslieť nad svetom nevidiacich, nad tým, čo to znamená nevidieť, ale i nad tým, čo všetko sa dá vnímať aj bez zraku, a aby

svoje úvahy položili na papier. Na literárnu časť projektu s názvom „Čo vidím v tme“ reagovali deti z celého Slovenska. Nebola pre mňa dôležitá ani tak literárna hodnota ich prác, ako skôr detský úprimný snaha pochopiť svojich nevidiacich rovesníkov. Deti uvažovali nad relatívnou šťastia, nešťastia i ostatných ľudských hodnôt, snažili sa vcítiť do postavenia nevidiacich a nájsť cesty ako pomôcť. Myslím, že ani jedno dieťa, ktoré sme touto témou „vyprovokovali“ k zamysleniu sa, neostane pri stretnutí s nevidiacim zaskočené. Ocitli sa, hoci len v predstave na chvíľu vo svete svojich rovesníkov, ktorí síce nevidia, ale tiež našli zmysel života a vnímajú okolitý svet možno citlivejšie ako my, a na to treba byť pri komunikácii s nimi pripravený.

– Zapojili ste do projektu nejakým spôsobom aj deti s poškodením zraku?

– Počiatočná myšlienka bola, aby na výtvarných dielnach pracovali deti vidiace i deti s poškodením zraku spoločne, avšak po konzultácii s Úniou nevidiacich a slabozrakých sme od tohto zámeru upustili. Pre tieto deti sme rovnako pripravili výtvarné dielne, na ktorých tvorivo stvárnňovali prírodný materiál. Učili sa ho hmatom nielen spoznávať, ale aj dávať do nových súvislostí. Myslím, že to bola pre nich zaujímavá skúsenosť. Obrázky detí s poškodením zraku i vidiacich, ktoré vznikli v Bibiane i niektoré z tých, ktoré zaslali deti iniciatívne samy, vstúpili do dialógu s nevidiacimi deťmi z Viedne. V apríli sa v galérii Mitte zahájila za účasti p. ministerky M. Rauch-Kallat, p. námestníka primátora Bratislavy Š. Holčíka, ktorý nám pri organizovaní projektu tiež pomáhal, výstava „Zážitok z prostredia“. Bola to výstava profesionálnych výtvarníkov určená nevidiacim deťom. Popri ich tvorbe tu mali deti z Viedne možnosť „prečítať si“ hmatom obrázkov – správu našich detí. Ich reakcia ma opäť presvedčila o tom, že komuni-

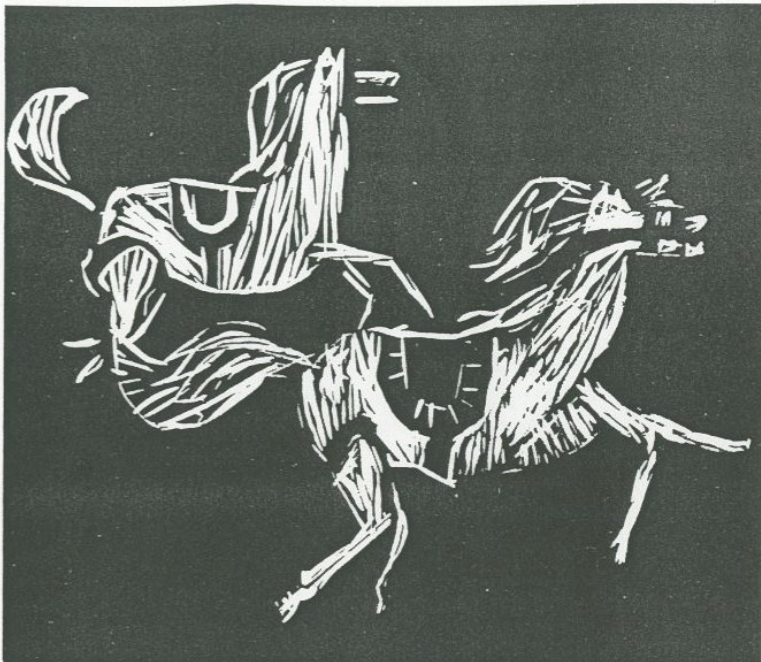
kácia medzi deťmi prostredníctvom ich vlastnej tvorivosti je im prirodzená a blízka, a že majú silnú túžbu spoznávať svet v nových imaginatívnych súvislostiach. Nevidiace deti neostávali pri pomenovávaní prvkov, z ktorých sa obrázky skladali, ale s neuveriteľnou spontánnosťou ich spájali do príbehu. Napríklad deväťročný chlapec, ktorý bol nevidiaci vytvoril z obrázku pozostávajúceho z kamienkov, zrkadielka, pierka, rákosia a papierovej loďky príbeh o loďke, ktorá kotví na brehu jazera a vtákovi, ktorý nechal v hniezde svoje pierko, aby všetci vedeli, že tam býva, a že sa tam ešte vráti.

– Na začiatku rozhovoru ste sa zmienili o výstave v Naturhistorische Museum ako o inšpiračnom zdroji pre uskutočnenie projektu v Bibiane.

– Výstava vo Viedni bola vyvrcholením celého projektu. Z detí, ktoré sa zapojili do akcie v Bibiane sme vylosovali desiatich, s ktorými sme navštívili túto výstavu. Viedenská výstava sa uskutočnila v absolútne zatemnenom priestore, dokonale simulovala realitu možno jedného dňa nevidiaceho. Deťom dala možnosť konfrontovať svoje predstavy „nevidieť“ s pocitmi, ktoré mali počas výstavy.

Počas štyridsiatichpiatich minút zažili rôzne, neraz stresujúce okamihy, s ktorými sa stretáva nevidiaci človek v rôznych prostrediach – v prírode, v meste, v kaviarni. Po výstave nás sprevádzal nevidiaci, trochu nám pomáhal a slepecká palička. Nevidiaci nás učil spoznávať svet v tme, rozoznávať hmatom predmety, vnímať pod nohami rôzne povrchy, cítiť prítomnosť vody, orientovať sa sluchom . . . Výstava bola veľmi silným zážitkom a spoločne s deťmi sme si uvedomili, že by ju mal vidieť každý človek. Boli by sme asi ďaleko vnímavejší a citlivejší.

Zhovárал sa Rudo Hauzer

KEĎ ČLOVEK O ZRAK PRÍDE

*Keď človek o zrak príde
a dušu mu zahalí čierna samota
všetko veselé mu z mysle zide
a čierne mraky ho obklopa.*

*V tej chvíli cíti iba smútok večný
a život je preňho pustý a nebezpečný.
No cez závoj hlbokéj beznádeje
žiarivý lúč preniká
a samota z jeho srdca
pomaly von uniká.*

*Ten lúč vyslal priateľ dobrý
aby ho prebral k životu
aby vyhnal smútok z duše
a prelomil jeho samotu.*

Katarína Kollárová, 8. B

AKO VIDÍM V TME?

(úvaha)

„Ako vidím v tme?“ to je otázka! Či sa dá v tme vidieť? Predstavme si tmavú noc, bez mesiaca a hviezd, bez jediného svetielka. Povieme „tma je ako v rohu“, nič nevidieť. Ale po noci príde nový deň, slnečné ráno, všade bude svetlo, všetko budeme môcť znovu vidieť, obdivovať krásu.

Zamyslime sa trochu! Môžu všetci ľudia obdivovať krásu okolo seba, rozoznajú všetci svetlo od tmy? Sú aj takí ľudia, deti, ktorí majú celý život okolo seba len tmu. Sú nevidiaci. A či títo ľudia skutočne nemôžu nič vidieť? Nevidia očami, okolo nich je tma, ale aj v nej predsa vidia! „Vidia“ vďaka svojmu srdcu a citu. Cítia vôňu kvetov, rozkvitnutých stromov, podľa nej si predstavujú krásu okolo seba. Vidia prostredníctvom ľudí, ktorí žijú okolo nich a s porozumením a láskou k nim pristupujú. Vnímajú láskavé slovo, cítia teplo ruky, ktorá im pomáha. Vtedy „vidia“ dobro, sú spokojní. Ale často-krát sa stane, že sa stretnú aj so zlom, nevšímavosťou, nechotou pomôcť. Aj vtedy „vidia“ svojím srdcom, že svet okolo nich je zlý, neprajný.

A tak prichádzame k záveru, že vidieť sa dá aj v tme. V tej tme, ktorá je pre niektorých životným údedom, ktorý sa snažia trpezlivo niesť. Aj ten človek, ktorý má okolo seba tmu, chce tiež žiť, radovať sa, rozdávať okolo seba dobro a lásku. Buďme k týmto ľuďom dobrí, pomáhajme im. Snažme sa, aby mohli prostredníctvom nás vidieť. Vidieť svojím srdcom, čo znamená cítiť lásku nás, ktorých príroda neobrala o to najdrahšie, naše oči, prostredníctvom ktorých vnímame krásu sveta.

Mária Adamkovičová, IV. B

